

ІСТОРИЯ УКРАЇНИ

НОВА ДОБА

пам'ятник Шевченка у Вашингтоні

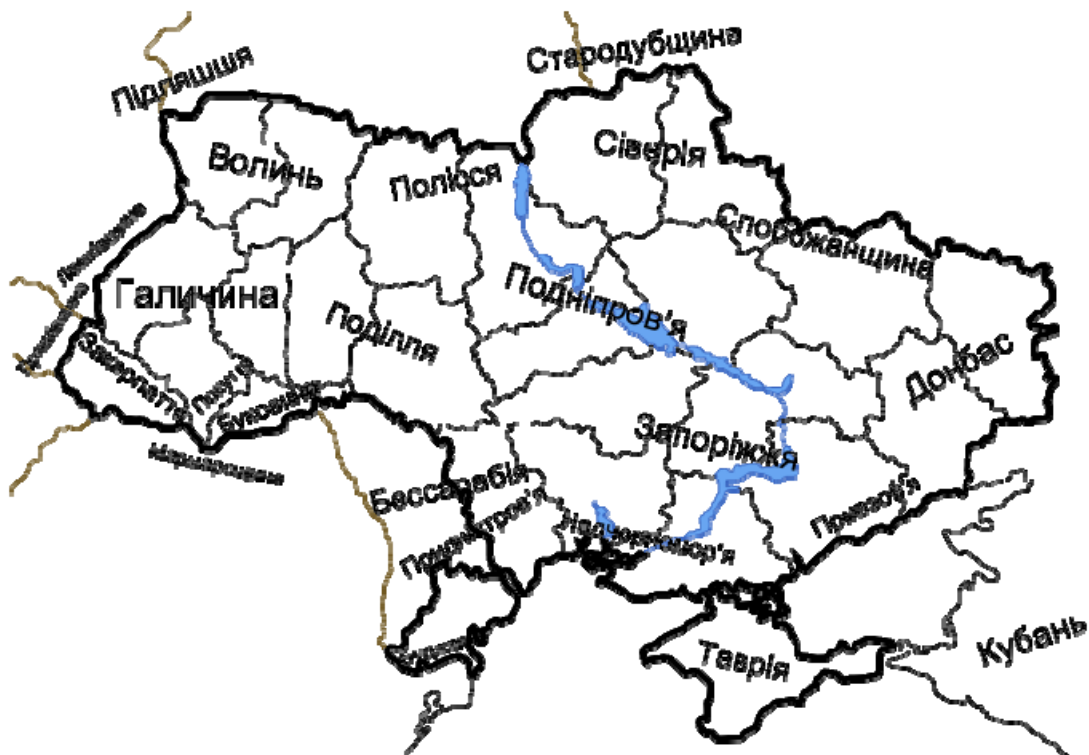
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ - НОВА ДОБА 9 кл.

Марія Кіцюк

ЛІТЕРАТУРНЕ Й НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

Українські землі під владою Москви

1. Минулого року ми вчилися, що Україна була поділена на Правобережну під владою Польщі і Лівобережну під владою Москви (границею була ріка Дніпро). Ми також вчилися, що Козацька держава, яку заснував гетьман Богдан Хмельницький перестала існувати в 1764-ому році, коли московська цариця Катерина II примусила гетьмана Кирила Розумовського зректися булави. В 1782-ому році вона прилучила Лівобережну Україну до московської імперії й завела кріпацтво.
2. Скоро після того, в 1795-ому році Польща перестала існувати, як самостійна держава й українські землі, які були під Польщею (Правобережна Україна) перейшли під владу Росії й Австрії. Австрія забрала Галичину, Закарпаття й Буковину, а Росія забрала Київщину, Волинь, Поділля, а пізніше Холмщину й Підляшшя, то значить, що більша частина українських земель належала до Росії.

3. Московські царі знищили українську державу й **намагалися знищити все, що українське**. Всьому світові Росія заявляла, що ніякої України не було, що це тільки **Малоросія, частина Росії**. В Україні завели **московські школи** й заводили всюди **російську мову**. Українців називали малоросами. Наші **селяни були кріпаками** й мусіли тяжко працювати на панів. Молодих хлопців забирали на службу в царській армії. Ця служба тривала 25 років. З такої служби часто вже не поверталися додому, або поверталися каліками.

Питання:

1. Після упадку Польщі, які частини українських земель перейшли під владу Австрії? Які перейшли під владу Росії?
2. Яке було життя українців під владою Росії? Що робив московський уряд, щоб знищити Україну?

Літературне й національне відродження

У ці тяжкі часи поневолення, знайшлися однак люди, які хотіли допомогти своєму народові відновити українську культуру, традиції й державність.

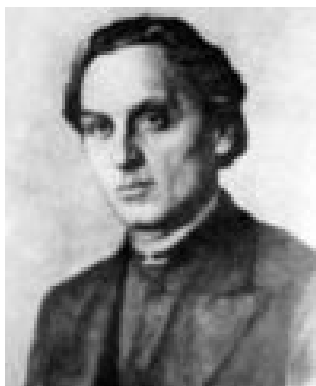
1. **Григорій Сковорода (1722-1794) – український філософ**, високоосвічений і праведний чоловік, якого ми називаємо українським Сократом. Він мандрував по Україні, від села до села, у селянському одязі, зі сопілкою в руках і навчав людей рідною їм українською мовою.
2. **Іван Котляревський - в 1798-ому році** видав (published) поему **Енеїда в українській мові**. Це була **перша книжка написана українською мовою**. Котляревський показав, що можна творити літературні твори українською мовою. Учені почали досліджувати українську історію й культуру, а письменники наслідували Котляревського й писали українською мовою.

3. **Тарас Шевченко** - найбільше розбудив український нарід. В 1840-ому році він видав свої поезії. Цю збірку поезій він назвав **Кобзар**. Шевченко писав особливо про козацькі часи. Він писав, як козаки боролися за волю й вчив український нарід, що за волю треба боротися.
4. **Кирило-Методіївське братство** - таємна організація, до якої належав також Шевченко. Вони виступали за народну освіту й проти кріпацтва.
5. **Емський указ** - в 1876-ому році московський царський уряд видав **Емський указ**. Це був документ, який забороняв друкувати книжки українською мовою. Заборонено також українські школи, вистави. Довгі роки в Україні не було української школи, ні книжки, не вільно було вживати українську мову. Українські письменники почали висилати свої твори до друку до Галичини, яка належала до Австрії. Львів став культурним центром всіх українців.

Західні землі України під владою Австрії

1. Коли Польща перестала існувати, **Австрія забрала Галичину, Закарпаття й Буковину**. Під владою Австрії українцям жилося краще, як під владою Польщі і як тим українцям, які жили під владою Росії. Кріпацтво стало трохи легше, заснували школи (з німецькою мовою навчання), а у Львові заснували університет. В 1848-ому році скасували кріпацтво (панщину), 13 років раніше ніж на східних землях України.
2. Літературне й національне відродження в Галичині почали три молоді письменники -о. **Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич і Яків Головацький**.

о. Маркіян Шашкевич

Їх називали **Руська трійця** тому, що вони розмовляли між собою українською мовою. Вони надрукували першу книжку в Галичині українською мовою. Ця книжка називалася **Русалка Дністрова**. З того часу в Галичині почала розвиватися українська література. Почали видавати книжки українською мовою та засновувати школи й різні культурні організації, наприклад, **Наукове Товариство ім. Шевченка**.

3. Великі заслуги в ширенні освіти й національної свідомості серед українців під владою Австрії мала Українська Греко-Католицька Церква, яка дбала про те, щоб зберегти українську церкву та піднести освіту народу.

Питання:

1. Хто це були Григорій Сковорода, Іван Котляревський, Тарас Шевченко та що вони зробили для України?
2. Хто і коли видав **Емський указ** і які наслідки мало це для України?
3. Чому українські письменники друкували свої твори у Львові?
4. Як змінилася доля українців під владою Австрії?
5. Хто й як почав літературне й національне відродження в Галичині?
6. Коли знесено панщину на українських землях?

ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА (1914-1918)

1. **Перша світова війна** почалася в 1914-ому році й тривала чотири роки. В цій війні брало участь більше як 30 країн. **Перед Першою світовою війною Україна була поділена на дві частини: Росія мала більшість земель України, а Австро-Угорщина мала Галичину, Буковину й Закарпаття.** В Першій світовій війні боролися Центральні держави: Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія й Туреччина з державами Антанти: Англія, Франція, Росія, Італія, а при кінці війни Північна Америка (USA) – разом 30 країн.
2. На початку війни українці на західних землях України, (під Австро-Угорщиною), почали формувати українське військо, яке мало назву - **Українські Січові Стрільці (УСС)**. Українські Січові Стрільці - це був відділ українських вояків при австрійській армії. Їхня мета була боротися

проти Росії (в той час найбільший ворог України) і здобути українську державу. УСС - це було перше українське військо від часів гетьмана Івана Мазепи й найкраща військова частина у Визвольних Змаганнях. УСС вславилися своїми боями у битвах з москалями. Серед січових стрільців були поети й композитори й вони склали багато пісень про Українських Січових Стрільців.

3. **На початку війни** Росія мала великі успіхи й **російські війська забрали Галичину й Буковину**. За рік свого панування в Галичині, москалі знищили політичне й культурне життя українців. Вони заборонили українську мову в школах і уряді (government), закрили всі організації. Багато свідомих українців розстріляли або вивезли на Сибір, між ними митрополита Андрея Шептицького.

Питання:

1. Як були поділені українські землі перед Першою світовою війною?
2. Хто це були УСС і з ким вони билися?
3. Що робили москалі в Галичині? Кого вони вивезли на Сибір?
4. Заспівати якусь стрілецьку пісню, наприклад, “Ой у лузі червона калина”, “Ой видно село”.

ВИЗВОЛЬНІ ЗМАГАННЯ В УКРАЇНІ (1917–1921)

Українці намагалися відновити українську державу під час Першої світової війни. Боротьба за українську державу тривала ще три роки після закінчення війни. За той час Україна мала три уряди. Це були: **Українська Центральна Рада, гетьманат (гетьман Павло Скоропадський), Директорія.**

Українська Центральна Рада

1. В березні 1917-го року в Росії вибухла революція. Царя та його родину вбили. Українці негайно почали організувати різні маніфестації, з'їзди й наради. Перший раз на вулицях міст України можна було бачити синьо-жовті прапори й почути український національний гімн “Ще не вмерла”.

2. Зараз після того, як в Росії вибухла революція, **представники українських політичних партій і організацій створили в Києві Українську Центральну Раду. Центральна Рада - це був перший український уряд від того часу, коли Росія знищила Гетьманщину (1764 р.) і Запорізьку Січ (1775 р.) і Україна втратила свою державу.** Першим головою Центральної Ради став знаний український історик, проф. **Михайло Грушевський**, який від 1915-ого року був на засланні й щойно в час революції повернувся до Києва.
3. **Центральна Рада видала чотири універсали – кожний універсал вимагав від Росії щораз більші права для України.**
- **Третій універсал проголосив Українську Народню Республіку (УНР),** але ще в спілці з Росією. До складу УНР мали входити всі східні землі України. Державний устрій мав бути демократичний, а землю, яку перед тим мали пани, було пляновано дати людям. Забезпечено права національних меншин (minorities), встановлено 8-годинний день праці та скасовано кару смерті.
  - **В Росії владу захопили більшовики, на чолі з Леніном.** Це сталося в жовтні 1917-ого року. Більшовики відразу поставилися дуже ворожо до уряду України, **почали пропаганду проти Центральної Ради** та обіцяли, що дадуть владу робітникам і селянам. Більшовики були також проти релігії, демократії та приватної власності. Коли Центральна Рада видала Третій універсал, більшовики пішли війною на Україну. Вони не хотіли втратити українські землі та її багатства. Крім цього український уряд спирався на демократичні засади, а в Росії завжди панувала диктатура, то більшовики боялися впливу України.
  - **Четвертий універсал - був виданий 22-го січня в 1918-ому році.** Це був найважливіший універсал, бо цим універсалом **Центральна Рада проголосила Україну самостійною державою.** Україна відновила самостійність, яку втратила в 1764-ому році. **Четвертий універсал є одним з найважливіших документів в історії України.**

- 4. Крути - на Київ наступали большевики**, а українського війська було мало. Для оборони Києва зголосилися студенти. **Під містечком Крути**, недалеко від Києва, **відбувся бій**. Большевицького війська було кілька тисяч. У цій бою **загинуло 300 українських студентів**, які хотіли боронити Київ від большевиків. Це **сталось 29-го січня, 1918-го року**, один тиждень після того, як Центральна Рада видала Четвертий універсал і проголосила самостійність України. Вони були **поховані на Аскольдовій могилі в Києві**. Тепер під Крутами збудували пам'ятник, щоб вшанувати пам'ять цих студентів. Після бою під Крутами, большевики захопили Київ і знищили багатьох українських патріотів. Центральна Рада виїхала з Києва на Волинь і звідти керувала боротьбою проти большевиків.
- 5. Берестейський мир - щоб дістати допомогу проти большевиків, Центральна Рада підписала договір з Німеччиною й Австро-Угорщиною. Німеччина й Австро-Угорщина визнали Українську Народню Республіку й допомогли Україні вигнати большевиків, а за те Україна погодилася дати їм збіжжя.**

Питання:

1. Назви **три** українські уряди України під час Визвольних Змагань.
2. Хто, коли і чому зорганізував Центральну Раду?
3. Хто був головою Центральної Ради?
4. Скільки універсалів видала Центральна Рада?
5. Що проголосив Третій універсал?
6. Що проголосив Четвертий універсал і коли він був виданий?
7. Чому Четвертий універсал є одним з найважливіших документів в історії України?
8. Хто нападав на Київ у той час?
9. Яка була різниця між українським урядом і урядом в Росії?
10. Що сталося під містечком Крути?
11. З ким і чому Центральна Рада зробила договір?

Гетьманат - Гетьман Павло Скоропадський

1. Між Центральною Радою й німецьким військом почалися конфлікти, бо німці почали втручатися у внутрішні справи України. В квітні 1918-го року німці наказали Центральній Раді припинити роботу. На місце Центральної Ради **створено новий уряд - гетьманат. Головою уряду став Павло Скоропадський, якого проголосили гетьманом України.**
2. **Павло Скоропадський був гетьманом тільки сім з половиною місяців.** Однак за цей час він зробив багато доброго для України. **Школи й театри почали вживати українську мову** замість російської. Скоропадський також **приєднав Крим до України** й робив старання приєднати Кубань. **Старався створити регулярну армію.** В той час в Україні **відкрили два університети та інші культурні установи.**
3. Але влада гетьмана Павла Скоропадського не була популярна. Багато людей, особливо **селяни, не були задоволені**, бо уряд скасував земельну реформу, яку завела Центральна Рада й згідно з якою селяни могли дістати землю.
4. **В листопаді 1918-го року закінчилася Перша світова війна.** Німеччина й Австро-Угорщина програли війну й забрали своє військо з України. **Україна залишилася без союзників.** На Україну почали знову наступати большевики. Щоб здобути прихильність Антанти (західні держави Європи й Америка) в листопаді 1918-го року **гетьман Скоропадський проголосив федерацію України з майбутньою небольшевицькою Росією** (це були ті, що хотіли, щоб владу в Росії мав цар). **Проти гетьмана почалося повстання; він зрештешував і виїхав закордон.**

Питання:

1. Хто і коли став гетьманом?
2. Як довго він був гетьманом?
3. Що доброго зробив він для України?
4. Чому Скоропадський проголосив федерацію з небольшевицькою Росією?
5. Чому він зрештешував?
6. Чому Україна опинилася без союзників?

Директорія

1. Після того, як гетьман Павло Скоропадський зрештучував, владу в Києві перебрала Директорія, яка складалася з п'ятьох осіб. Головою Директорії був письменник Володимир Винниченко, а потім Симон Петлюра.

Симон Петлюра

2. 22-го січня 1919-го року Директорія перевела злуку Української Народньої Республіки (УНР), зі столицею в Києві, із Західньо-Українською Народньою Республікою (ЗУНР), з центром у Львові. Це було найважливіше, що зробила Директорія, бо всі українські землі об'єдналися в одну державу.
3. Після закінчення Визвольних Змагань, Симон Петлюра виїхав до Парижу й там проживав зі своєю родиною. В Парижі його вбив московський агент Шварцбарт 25-го травня 1926-го року.

Питання:

1. Який уряд був в Україні після гетьманату?
2. Скільки осіб було в Директорії і хто був головою Директорії?
3. Що сталося 22-го січня 1919-го року і чому ця подія така важлива?
4. Що сталося з Петлюрою?

Західньо-Українська Народня Республіка

1. Листопадовий зрив і війна з поляками - перед Першою світовою війною західні землі України (Галичина, Буковина, Закарпаття) належали до Австро-Угорщини. Коли вибухла Перша світова війна, українці робили заходи (took measures) відновити свою державу. Першого листопада 1918-го року вони

силою перебрали владу у Львові і цілій східній Галичині та проголосили **Західньо-Українську Народню Республіку (ЗУНР)**. До ЗУНР прилучилися також **Буковина й Закарпаття**. Але ця злука не тривала довго, бо **Буковину захопили румуни, а Закарпаття прилучилося до Чехо-Словаччини**, щоб знову не попасти під мадярів (Hungarians). Поляки готувалися захопити Галичину й взяти владу в свої руки. Вони виступили проти ЗУНР і так почалася війна з поляками. У Львові більшість людей – це не були українці та підтримували поляків, а не українців. Крім того полякам помагала Франція, а українці не мали жадної допомоги. Для боротьби з поляками уряд ЗУНР зорганізував регулярне військо – **Українську Галицьку Армію (УГА)**.

2. **Соборна Українська Держава – Українська Народня Республіка (УНР)**, з центром у Києві, і **Західньо-Українська Народня Республіка**, з центром у Львові, з'єдналися в одну державу – **Українську Народню Республіку**. Цю злуку проголошено в Києві на Софійській площі 22-го січня 1919-го року. Після довгих століть роз'єднання, увесь український нарід знову об'єднався. У днях 21-22 січня 1990-го року з нагоди відзначення (commemoration) дня соборности (22-го січня 1919-го року), українці створили живий ланцюг, із заходу на схід, в якому брало участь близько 800, 000 людей. Від Львова до Києва стояли люди, взявши один одного за руки, щоб показати єдність українського народу.
3. **Кінець Першої світової війни** - перша світова війна закінчилася в листопаді 1918-го року, але українці вели боротьбу за незалежність ще три роки, до 1921-го року. Українські війська билися проти чотирьох ворогів - поляків, румунів, большевиків і тих росіян, які хотіли царя. Крім того, серед війська поширився тиф (typhoid) і багато вояків померло на цю хворобу. Українці не мали союзників, досить зброї і ліків. **Визвольні змагання Україна програла.**
4. **Базар** - в 1921-ому році боротьба за незалежність ще продовжувалася й частина українських вояків пішла в **протибольшевицький рейд**. Це був так званий Другий Зимовий Похід. Українські відділи були невеликі й слабо

озброєні. Большевики взяли їх в полон. Базар – це місто на Волині, де 21-го листопада 1921-го року большевики розстріляли 359 полонених, які не погодилися піти до них на службу.

Питання:

1. До кого належали західні українські землі перед I-ою світовою війною?
2. Коли і де створилася Західньо-Українська Народня Республіка?
3. Хто хотів забрати західні землі України?
4. Що це таке УГА і з ким вона боролася?
5. Що сталося 22-го січня 1919-го року? Чому ця дата важлива для нас?
6. Коли скінчилася війна? Ще як довго українці боролися за незалежність?
7. Що знаєш про Базар?

УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ЕМІГРАЦІЯ ПО ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

1. Українська еміграція по Першій світовій війні - **була політична** еміграція. Ми програли визвольні змагання й це спричинило велику еміграцію українців. Українці розійшлися по цілій Європі. Це були переважно вояки української армії, люди які були в уряді, а також українські студенти, які через політичні причини не могли студіювати в Україні. Найбільше українських емігрантів проживало в Чехо-Словаччині й Польщі, а менше в Німеччині, Австрії, Франції та інших країнах Європи.
2. Чехи ставилися прихильно до українців і допомагали українським школам. Чехо-словацький уряд допоміг українцям створити українську гімназію (high school), Український Вільний Університет (існує дотепер в Мюнхені) та інші школи, а також наукові й культурні установи, видавництва, організації, хори.
3. Велика частина української еміграції осіла на Закарпатті й спричинилася до розвитку української національної свідомости й розбудови українського національного життя на Закарпатті.
4. На еміграції перебував **провідник ОУН Євген Коновалець**. Його вбив московський агент в місті Роттердам, в Голляндії, в 1938-ому році. На еміграції перебував також **голова Директорії й Головний отаман (commander-in-chief) Симон Петлюра**. Його також вбив московський агент в Парижі в Франції в 1926-ому році.
5. **Значення української еміграції після Першої світової війни є дуже велике. Українські емігранти репрезентували ідею самостійности України перед вільним світом. Вони створили також різні установи, які мали велике значення для розвитку української культури.**

Питання:

1. Чому деякі українці залишили Україну після Першої світової війни?
2. Яка країна в Європі і як допомагала українцям?
3. Хто, де і коли вбив Симона Петлюру?
4. Хто, де і коли вбив Євгена Коновальця?
5. Що доброго зробила українська еміграція?

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ПІСЛЯ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Визвольні змагання українського народу за свою самостійність під час і після Першої світової війни тривали чотири роки (1917 – 1921). Хоч українське військо проявило велике героїство, Україна програла визвольні змагання. Українці не мали добрих союзників і мусли боротися відразу на кількох фронтах. Після Першої світової війни українські землі опинилися під різними окупантами:

1. Москалі (большевики) забрали східні землі України
2. Польща забрала західні землі (Волинь, Галичину, Холмщину)
3. Румунія забрала Буковину
4. Чехо-Словаччина забрала Закарпаття

СХІДНІ ЗЕМЛІ УКРАЇНИ ПІД БОЛЬШЕВИКАМИ

1. **Окупація України більшовиками** – українці програли Визвольні Змагання. Більшовики захопили владу в свої руки й відразу почали заводити свої порядки. Вони вважали Україну своєю колонією й так само як колись російська царська влада, старалися вповні (totally) використати Україну та її багатства. Вони **заборонили приватну власність, приватну промисловість і торгівлю. В 1922 році** в Україні, особливо в степових районах, **настав голод і багато людей померло.**
2. **Терор** - Більшовики завели в Україні також **терор і нищили свідомих українців, українські церкви, священників і все, що було українське. Десятки тисяч українців згинуло.**
3. **Нова Економічна Політика (НЕП)** – українці не піддавалися й всюди зростав спротив окупантові. Тому більшовики змінили свою тактику й завели Нову Економічну Політику в 1922-ому році. Вони знову відновили приватну власність у невеликих підприємствах та в торгівлі. Селяни могли більше працювати для себе. Але Москва даліше визискувала (exploited) Україну й вивозила до Московщини сільсько-господарські продукти й підземні багатства. На основі конституції Союзу Советських Соціалістичних Республік (СРСР), Україна була нібито незалежною республікою. Однак Москва керувала державне й економічне життя України, наприклад, закордонну політику, військо, транспортацію й пошту.
4. **Обманна (deceptive) українізація** - щоб здобути собі прихильність українців, більшовики завели так звану українізацію. **Почали запроваджувати українську мову в уряді, школах, пресі, театрах, наукових установах.**
5. **Голодомор і знищення селянства**
  - Українізація за короткий час відродила Україну й Москва боялася, що Україна може стати культурно й економічно незалежна від Москви.
  - В 1929-ому році, коли **Сталін** вже міцно перебрав владу в свої руки, він оголосив зміну політики. Сталін застосував **масовий терор**. Його мета була знищити всіх, хто не підтримував його політики й залякати (frighten) людей так, щоб вони не робили спротиву. Це мало трагічні

наслідки для України. **Приватну власність знову було скасовано.** Селян примушували вступати в колгоспи (collective farms), а багатших селян, яких називали куркулями й ворогами народу, **арештували й засилали на Сибір.** Саме в той час большевики почали закладати численні концентраційні табори на Сибірі та на далекій Півночі. Там опинилися сотні тисяч багатших селян та тих, що не хотіли вступати до колгоспів. Багато з них, особливо діти, загинули від голоду, холоду та хворіб.

- Щоб примусити селян вступати до колгоспів, на них накладали дуже високі податки, а в 1932-1933 роках **московській уряд організував Голодомор на землях України, які були під владою Москви.** Багато трагедій пережив український народ, але страшнішого лиха, ніж голод 30-их років, історія України не знає.
- **Голод в Україні був штучно організований Москвою, щоб примусити людей до колективізації, та щоб знищити українські села й українських селян, бо вони найбільше зберігали українську мову, культуру, традиції й спосіб життя.**
- **З України вивезено все збіжжя й інші харчові продукти.** Комуністи силою відбирали останнє зерно. Селянам було навіть заборонено збирати колоски збіжжя з поля. Деякі селяни старалися дістатися до міста, щоб обміняти домашні речі на харчові продукти, але за це їх арештували й засилали в концтабори. **В той сам час московський уряд продавав збіжжя іншим країнам.** Деякі люди рятувалися тим, що втікали з України в російські промислові райони, які голоду цілком не зазнали.
- Сталін і його прибічники заперечували, що в Україні існує голод і про голод не можна було нігде згадувати. Вони не приймали жадної допомоги від інших країн і твердили, що це неправда, що в Україні існує голод, що це вороги ССРСР таке видумують.
- **Приблизно 7-10 мільйонів українських селян померло з голоду - 25 % всього населення України.**

- **Голодомор – геноцид (genocide).** Як ми вже згадували, большевики забороняли говорити про голодомор. Щойно на початку 1990-их років в Україні почали говорити про цю страшну трагедію, яку пережив український нарід. **Верховна Рада визнала Голодомор геноцидом українського народу, а також 10 держав ООН (United Nations) визнали Голодомор геноцидом.** Американський уряд виділив землю у Вашингтоні, де в 2008-ому році (75-та річниця) українці плянують поставити пам'ятник жертвам голодомору. В Нью Йорку в половині листопада ми щороку відправляємо панахиду в Катедрі св. Патрика з участю українських католицьких і православних владик.

пам'ятник жертвам Голодомору

6. Знищення української інтелігенції - Великий терор

В той сам час большевики почали також наступ на українську культуру й це мало трагічні наслідки для українського національного життя на східних землях України, які належали до Росії. **Почався страшний терор проти української інтелігенції.**

- В 1929-1930 роках відбулися **процеси Спілки Визволення України (СВУ) і Спілки Української Молоді (СУМ).** Всіх провідників СВУ й СУМ розстріляли, або вислали на Сибір. Ніхто з них не повернувся. Протягом наступних років, аж до Другої світової війни, комуністи засиляли й розстрілювали українських письменників, мистців, вчених і всіх свідомих українців. Під Харковом розстріляли понад 200 кобзарів.

Засилали на тяжкі роботи тисячі людей, щоб їхніми руками будувати канали, залізниці, фабрики, добувати золото та освоювати дикі простори Сибіру. В той сам час комуністи вели пропаганду, що люди нігде не живуть так щасливо, як в ССРСР.

- **Академію Наук закрили, Українську Автокефальну Православну Церкву** (це була українська православна церква, яка хотіла бути незалежна від Москви) **знищили**, а єпископів і священників повбивали, або заслали на Сибір. Перепис населення в 1939-ому році показав жахливі наслідки голодомору й терору в Україні. В 1913-ому році жило в Україні понад 51 мільйонів людей, а в 1939-ому році було лише 31 мільйонів людей. Сталін наказав розстріляти тих, які керували проведенням перепису населення.

7. Русифікація України - після страшного Голодомору й знищення української інтелігенції, Москва почала систематично русифікувати Україну. Москалі **впovídжували в українську мову щораз більше московських слів, викинули букву І з української мови, викинули кличний відмінок**, по всіх установах **введено російську мову, фальсифіковано історію України**. Всіх хто були проти русифікації нищили. По містах України **відкрили багато російських шкіл. Від України забрали Крим і Кубань**. Москва використовувала Україну також економічно. Забирали з України й **вивозили до Росії збіжжя й підземні багатства**, на які Україна була дуже багата.

Питання:

1. Як були поділені українські землі після Першої світової війни?
2. Що це є НЕП?
3. Що це таке обманна українізація?
4. Хто, коли й чому створив штучний голод в Україні? Приблизно скільки людей померло? Як ми відзначаємо річницю Голодомору?
5. Чому Москва нищила українську інтелігенцію?
6. Як Москва русифікувала й нищила Україну?

ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ПІД ПОЛЬЩЕЮ

1. Після невдачі Визвольних змагань майже всі західні землі України опинилися під Польщею. Польща дістала Волинь і Холмщину, які до Першої світової війни належали до Росії. Крім того в березні 1923-го року **Рада Амбасадорів**, то значить, **представники Англії, Італії, Франції й Америки вирішили, що Галичина буде належати до Польщі**. Польща зобов'язалася дати Галичині автономію й забезпечити всі права українців, так як рівність перед законом, право на українську мову в публичному житті, право на українські школи.
2. **Польське переслідування** – Польща ніколи не виконала своїх обіцянок і поляки почали переслідувати українців. Багато українців ув'язнено. У всіх державних установах поляки ввели польську мову, як урядову мову. В школах почали вводити навчання польською мовою. Скасовано також усі українські катедри (departments) на Львівському університеті (після того українці зорганізували тайний університет). Поляки наклали цензуру на українську пресу й книжки, а назву Галичина замінили назвою **Малопольска Входня**, що значить мала східня Польща. На українські села поляки **почали навозити польських колоністів**.
3. **Штучний кордон** - як ми вже згадували, перед Першою світовою війною Волинь і Холмщина належали до Росії, а Галичина належала до Австрії. В Галичині українці мали більші права. Тут відбулося літературне й національне відродження й розвинулося громадське й політичне життя.
  - Волинь і Холмщина належали до цього часу до Росії і тут не було зорганізованого українського життя. Польща хотіла це використати й якнайскорше спольщити ці українські землі. Польща відмежувала (separated) Волинь і Холмщину від Галичини й не дозволяла їм мати якінебудь громадські чи політичні зв'язки.
  - Люди на Волині й Холмщині були переважно православні. Поляки змушували їх переходити на римо-католицьку віру (і тим самим ставати поляками), а православні церкви нищили, або перетворювали на костели

(Polish churches). Проти цього протестували українські православні єпископи, а також греко-католицький митрополит Андрей Шептицький.

4. **Самооборона - як українці боронилися?** Коли Рада Амбасадорів віддала Галичину Польщі 1923-го року, українці почали боротьбу з польським режимом. Цю боротьбу українці провадили двома способами:

- **Легальним способом**, наприклад, у польському парламенті, де українці мали своїх послів. Але легальна боротьба не була дуже успішна.
- **Нелегальними способами** - українці почали організувати різні акції проти польського режиму й творити підпільні (нелегальні) організації для боротьби проти польської окупації українських земель. **Українська Військова Організація (УВО)**, яка пізніше перемінилася в **Організацію Українських Націоналістів (ОУН)** - була підпільна організація. Нею керував **Євген Коновалець**, колишній командант Українських Січових Стрільців. Він перебував закордоном і звіттам керував діяльністю ОУН. Члени ОУН були здисципліновані й добре зорганізовані. Їхнім моттом було - **Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї.**

4. **Пацифікація** - щоб зламати спротив українців, поляки почали численні арешти, а в 1930-ому році зорганізували пацифікацію українського населення. Польська поліція їздила по українських містах і селах, нищила українські установи, арештувала багатьох людей. Поляки розв'язали також **Пласт**.

5. Однак українці далі продовжували революційну боротьбу. Українці мали також великі досягнення (achievements) в економіці та на культурному полі. Розвинулися **українські кооперативи, фінансові установи й українські банки**. На культурному полі організовано українські школи, під назвою **Рідна Школа**, українські читальні **Просвіта**, драматичні гуртки й спортивні організації. У Львові діяло також **Наукове Товариство ім. Шевченка (НТШ)**.

Питання:

1. Як поляки переслідували українців?
2. Як боронилися українці?
3. Що це таке ОУН? Хто очолював ОУН? Яке було мотто ОУН?
4. Які досягнення мали українці?

БУКОВИНА Й БАСАРАБІЯ ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

1. В листопаді 1918-го року, коли Галичина проголосила державну самостійність, українська частина Буковини прилучилася до Західньо-Української Народної Республіки. Однак українці програли визвольні змагання й Буковина опинилася під румунами, де були ще гірші умови (conditions), як в Галичині під поляками.
2. Буковина й Басарабія під румунами - румуни знищили всі українські школи й заборонили, щоб у школі вчили українську мову. На університеті в Чернівцях заборонено виклади українською мовою. **Закрито українські організації й політичні партії. Заборонено всю українську пресу, а по церквах священники могли проповідувати лише румунською мовою.** Навіть українські назви місцевостей було замінено на румунські.

Питання:

1. Яку частину України забрала Румунія?
2. Як поведилися румуни з українцями?

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА

1. **Під Мадярщиною** - до кінця першої світової війни, Закарпаття було під мадярами й жило в дуже тяжких умовах. Мадяри зовсім не дбали про культурний і економічний стан населення. Вони тільки хотіли зробити усіх мадярами. Люди жили дуже бідно й навіть голодували. Національна свідомість українців була дуже мала. Шкіл було мало, а ті школи що були, то були мадярські. Багато людей були неписьменні (illiterate). Мадярський уряд заборонив видавати українські книжки й українську пресу. Однак населення почувалося, що належить до українського народу. Це ми найкраще бачимо з того, що коли Галичина проголосила Західньо-Українську Народню Республіку в листопаді 1918-ого року, Закарпаття приєдналося до ЗУНР.
2. **Закарпаття прилучене до Чехословаччини** - по першій світовій війні Закарпаття добровільно прилучилося до Чехословаччини, щоб знову не попасти під мадярів. Урядова назва Закарпаття була **Підкарпатська Русь**. Тепер українці мали багато кращі умови, як під мадярами й почали розвивати політичне та культурне життя. Перш за все розбудували школи, культурні й економічні установи.
3. **Карпатська Україна - 15-го березня 1939-го року Закарпаття проголосило самостійну державу, під назвою Карпатська Україна.** Президентом Карпатської України став відомий громадський діяч **о. Августин Волошин**. Карпатська Україна затвердила український прапор, герб і гімн та створила своє військо, під назвою **Карпатська Січ**.
4. Карпатська Україна не існувала довго. **Мадяри**, за згодою німців, напали на Закарпаття і по тяжких боях окупували Закарпаття. Вони знищили все, що українці придбали за 20 років, коли належали до Чехо-Словаччини.
5. **Карпатська Україна має велике значення для українців. Карпатська Україна прилучилася до визвольних змагань українського народу за самостійну Україну.**

Питання:

1. До кого належало Закарпаття до Першої світової війни?

2. Яке було життя українців під мадярами?
3. До кого належало Закарпаття після Першої світової війни?
4. Коли проголошено Закарпаття самостійною державою?
5. Хто був президентом?
6. Хто окупував Закарпаття?
7. Чому поява Карпатської України була важлива?

УКРАЇНА ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

1. **Друга світова війна** - почалася 1-го вересня в 1939-ому році, коли Німеччина напала на Польщу й забрала землі, які належали до Польщі. В той час Німеччина (Гітлер) й ССРСР(Сталін) були союзниками. **Німці віддали Галичину й Волинь більшовикам/москалям.** Більшовики відразу почали русифікацію. В школі діти мусіли вчити російську мову і не могли вчитися релігії. Все було в комуністичному дусі. Заборонено українські організації. Люди мусіли вступати в колгоспи, багато українців арештували, або заслали на Сибір.
2. **Німецько-більшовицька війна** - в 1941-ому році німці напали на ССРСР і більшовики мусіли відступати з України. **Перед тим, як більшовики залишили Україну, вони замордували по тюрмах десятки тисяч українських в'язнів, примусово вивезли до Росії українських вчених, письменників, мистців, понищили залізниці, електричні станції, копальні, харчові запаси.**
3. **Німці в Україні** – українці думали, що зможуть тепер відновити українську державу. **Дня 30-го червня 1941-го року Організація Українських Націоналістів (ОУН) проголосила у Львові відновлення Української Держави** й організувала український уряд, на чолі з Ярославом Стецьком. Але **німці відразу арештували український уряд.** Вони не хотіли, щоб Україна була незалежна. Вони хотіли тільки забрати для себе українську землю. **Німці почали вивозити з України до Німеччини харчі й навіть чорнозем і забрали на роботи до Німеччини більше двох мільйонів української молоді. Вони заборонили українські організації і навіть**

школи, а тих хто робили спротив арештували й засиляли в німецькі концтабори. В цих концтаборах померли, між іншими, український вчений і письменник Олег Ольжич і два брати Степана Бандери.

4. **Українська Дивізія** – восени 1943-го року, коли німці програвали вже війну, вони дали дозвіл на створення Української Дивізії, яка мала боротися тільки проти большевиків. **Українці** зорганізували таку дивізію, бо **хотіли мати зброю й вишколене військо**, щоб могли вести боротьбу проти большевиків. Українська Дивізія мала великі втрати під містом **Броди** в Україні, де відбувся бій з большевиками.

Питання:

1. Що і де сталося 30-го червня 1941-го року?
2. Що зробили німці з українським урядом?
3. Які відомі люди померли в німецьких концтаборах?
4. Чому українці створили Дивізію?

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ (УПА)

1. ОУН створила Українську Повстанську Армію (УПА), під час Другої світової війни, щоб боронити український народ від ворогів. **УПА боролася за Українську Самостійну й Соборну Державу**. Офіційна дата створення УПА є **14-го жовтня 1942-го року**. В цей день припадає **свято Покрови Матері Божої**; УПА віддала своє військо під охорону Матері Божої.

2. **УПА – це була всенародна українська армія** – вона не мала ніяких союзників і ніякої допомоги, але мала підтримку українського народу. УПА проіснувала **більше як 10 років** і провадила боротьбу в жахливих умовах німецького й большевицького терору. Головним командиром був **Роман Шухевич, псевдо Тарас Чупринка**. УПА була поділена на чотири групи: **УПА–Північ, УПА–Захід, УПА–Південь і УПА– Схід**. Кожний хто вступав до УПА **складав присягу** й діставав **псевдо**, щоб не наражати на небезпеку свою родину. УПА найбільше діяла в Карпатах та на Волині, бо там було найбільше лісів. Найбільші бої були в 1945-1947 роках. Тоді відбувалися також **повстанські рейди** по Україні й сусідніх краях, щоб всі знали про боротьбу УПА. Деякі частини УПА дісталися аж до американської зони в Німеччині й тоді Америка та західні держави довідалися, що в Україні даліше триває боротьба з большевиками.
3. УПА зорганізувала **школи для старшин (officers)**. Там вчилися санітарну службу (first aid), як вести партизанську війну, як маскуватися й робити криївки (hiding places). УПА мала різні **однострої** (які здобули від ворогів), але упісти мали українські відзнаки.
5. Щоб знищити УПА, в 1947-ому році **уряд ССРСР зробив умову з Польщею й Чехо-Словаччиною**, щоб спільно боротися проти УПА. **5-го березня 1950-го року в Білогорщі, коло Львова, загинув Тарас Чупринка, головний командир УПА.**

Питання:

1. Коли і чому була зорганізована УПА?
2. Проти кого вела УПА боротьбу?
3. Хто був провідником УПА?
4. Які три держави зробили договір, щоб спільно боротися проти УПА? Коли це було?
5. Як західні держави довідалися про боротьбу УПА на українських землях?
6. Де і коли загинув головний командир УПА?
7. Заспівати якусь повстанську пісню, наприклад, “Вже вечір вечоріє”.

УКРАЇНА ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

1. **Большевицька окупація** – в травні 1945-го року закінчилася друга світова війна й **всі українські землі опинилися під большевицькою окупацією. Два роки пізніше Росія віддала деякі українські землі Польщі (Лемківщину, Холмщину, Підляшшя), деякі – Білорусії і деякі Чехословаччині. Ці землі не належать до України і тепер.**
2. **Акція Вісла** - в 1947-ому році поляки примусово виселили українське населення з Лемківщини. Вони депортували понад 150, 000 людей до західної Польщі на землі, які Польща дістала по війні від німців. При тім поляки грабували населення, нищили українські церкви й господарства. В Польщі українці не мали ні української церкви, ні школи, ні преси. На Лемківщину поляки населявали поляків. Тим самим УПА втратила допомогу населення в цій частині України.
3. **Русифікація України** – на західних землях України, які були прилучені до ССРСР, Москва почала русифікацію в школах, пресі, літературі і т.д. **Багато людей заарештовано й заслано. Знищено українську католицьку й українську православну Церкви й прилучено їх до московської церкви.** Всіх українських єпископів і багато священників заслали на Сибір. Українська греко-католицька церква в Галичині продовжувала діяти підпільно. Большевики також завели колгоспи.
4. **Після Другої світової війни, багато українців опинилося поза Україною. Німці вивезли багато українців на роботу до Німеччини. Також сотні тисяч українців залишили вдома все, що мали й втекли перед большевиками.** Коли закінчилася війна в 1945-ому році, українці не хотіли повертатися додому, бо знали, що там їх чекає ув'язнення (imprisonment), або заслання. Москалі зробили договір з Америкою, Англією й Францією, щоб вони насильно видали їм всіх українців. Спочатку західні держави не розуміли, чому люди не хотіли повертатися додому й тому деяких українців було видано силою большевикам, а були випадки, що люди себе самі вбивали, щоб не потрапити до ССРСР. Врешті американці зрозуміли, що це неможливо,

щоб так багато людей були злочинцями (criminals), як це твердили большевики та перестали силою видавати людей большевикам.

6. З Німеччини українці почали переселюватися в різні країни світу. **Найбільше українців виїхало до Америки, Канади, Австралії, Бразилії.** Українці всюди розбудовували українське життя. Ми маємо свої **церкви, пресу, школи Українознавства** (у США таких суботніх шкіл є приблизно 35), **курси українознавства в Гарварді і в Колумбійському університеті**, організації для українських дітей і української молоді, наприклад, **Пласт і СУМ**, різні **танцювальні групи**, а також різні організації, такі як **Український Народний Союз, Український Конгресовий Комітет, Союз Українок.** Відкрили пам'ятники **Тарасові Шевченкові** у Вашингтоні, Канаді й Бразилії, **видали Енциклопедію Українознавства** українською й англійською мовами.
7. Також ми весь час **ширили правду про Україну** між американцями й іншими народами серед яких проживали українці та доказували, що Україна це не Росія й що Україна завжди боролася за свою самостійність. Українці, які живуть за межами України стараються **дальше допомагати Україні.**

Питання:

1. Які українські землі віддала Росія Польщі?
2. Кому ще Росія дала українські землі?
3. Що зробила Москва з українською католицькою церквою та українською православною церквою?
4. Чому після Другої світової війни багато українців перебувало поза межами України?
5. До яких країн виїжджали українці?
6. Як розбудовували українці українське життя в діаспорі? (подати 3 точки)

ЗВЕДЕННЯ:

1. **Визвольні Змагання** – 1917 –1921 – це була боротьба українців за Самостійну Українську Державу.
2. **Центральна Рада** – це був уряд (government) України під час Визвольних Змагань. Центральну Раду зорганізували українці в березні 1917-го року в часі Визвольних Змагань (в той час була Перша світова війна). Центральна Рада видала чотири універсали й проголосила самостійність України.
3. **Михайло Грушевський** – очолював Центральну Раду, то значить, він був Президентом України. Він був також знаним істориком (historian) України. Його твори перекладають тепер на англійську мову.
4. **22-го січня 1918 р.** Центральна Рада проголосила **Четвертий Універсал**. Цим документом відновила самостійність України й створила українську державу, яка називалася **Українська Народня Республіка**.
5. **Крути** – москалі не хотіли, щоб Україна була вільна й вислали військо на Україну. Молоді українські студенти пішли боронити Україну від ворога. Під містом, що називається Крути, недалеко від Києва, відбувся бій. **Там загинуло 300 українських київських студентів**. Про них поети написали багато віршів.
6. **Листопадовий Зрив** – 1-го листопада 1918 року українці у **Львові** проголосили самостійну українську державу на західних землях України, яку назвали **Західньо-Українська Народня Республіка**. Поляки хотіли забрати собі західні землі України й тому почалася війна між українцями й поляками.
7. **22-го січня 1919-го року в Києві** проголошено **соборність України**, то значить, західні й східні землі України об'єдналися в одну державу. (**Західньо-Українська Народня Республіка об'єдналася з Українською Народньою Республікою**).
8. **Українські Січові Стрільці (УСС)**– це було українське військо в часі **Визвольних змагань** у 1-ій світовій війні. Вони були зорганізовані, як частина австро-угорського війська. Їх організував і очолював Євген Коновалець. В 1938-ому році його вбили москалі у Роттердамі в Голландії.
9. **Павло Скоропадський** – був гетьманом України в 1918-ому році, коли перестала існувати Центральна Рада. Він зробив багато корисного для України.
10. **Директорія** – це був уряд України після того, як Павло Скоропадський перестав бути гетьманом. **Головою Директорії був Симон Петлюра**. Його пізніше вбив московський агент в Парижі у Франції і там він похований.

11. **Карпатська Україна** – в березні 1939-го року українці, які живуть на Закарпатті проголосили цю частину України самостійною державою під назвою **Карпатська Україна**. Мадяри напали на Карпатську Україну й поневолили її.
12. **Українська Повстанська Армія – УПА** – була зорганізована в Україні в 1942-ому році, коли в Україні були німці-нацисти, які хотіли забрати українські землі. **УПА боролася проти німців, москалів і поляків**. Деякі вояки УПА перейшли рейдом на захід, щоб розповісти, що Україна бореться за свободу й деякі з них живуть у Йонкерсі.
13. **Тарас Чупринка** – був **Головним командиром (chief of staff) УПА**. Його справжнє ім'я було **Роман Шухевич**. Його вбили большевики 5-го березня 1950-го року в містечку Білогорща коло Львова. Там тепер збудували музей УПА. Його пам'ятник є також в Елленвіл, на оселі СУМА.
14. **Пам'ятник героям** на оселі СУМА в Еленвіл. Цей пам'ятник запроектував український **скульптор Михайло Черешньовський** (він був членом УПА). Цей пам'ятник включає таких героїв України: **Симон Петлюра, Євген Коновалець, Тарас Чупринка, Степан Бандера**.

Іспит /домашннє завдання

1. Хто окупував українські землі по Першій світовій війні?

a. _____

b. _____

в. _____

г. _____

2. Що це є НЕП _____

_____

3. Чому большевики створили штучний голод в Україні _____

_____

_____

4.

Іспит

1. УПА значить _____.
2. УПА була створена _____ року
3. Чому була створена УПА? _____.
4. Як довго існувала УПА? _____ років
5. Проти кого билася УПА? УПА билася проти _____, _____ і _____.
6. Чи інші держави помагали Україні? _____
7. Хто був головним командиром УПА? _____
8. На які групи була поділена УПА? _____, _____, _____.